

POZVÁNÍ KE SPOLEČNÝM MODLITBÁM

Program Týdne modliteb za jednotu křesťanů

18. – 25. ledna 2015

Vydala:

Česká biskupská konference

Ekumenická rada církví

Praha 2014
(pro vnitřní potřebu)

MODLITBY ZA JEDNOTU KŘESŤANŮ V ROCE 2015

„Ježíš jí řekne: ‚Dej mi napít!‘“

(J 4,7)

Papežská rada pro jednotu křesťanů
Komise pro víru a řád Světové rady církví

PŘEDMLUVA

Milé sestry a milí bratři,

zveme Vás, jako každý rok, k modlitbám za jednotu křesťanů. K týdnu modliteb, připraveném společně křesťany z různých církví, včetně římskokatolické.

Je třeba připomenout, že jednotu křesťanů není pouhá hezká myšlenka a snaha některých z nich, ale touha a vůle našeho společného Pána Ježíše Krista, vyjádřená modlitbou, se kterou se obrací k Otci: *“aby všichni byli jedno... aby svět uvěřil”* (Jan 17,21). Je tedy povinností všech křesťanů usilovat o jednotu a pracovat pro ni. Nejdůležitější však je se za ni modlit.

Jednota křesťanů je totiž dar, který nám už u Otce vyprosil Pán Ježíš Kristus. Abychom jej však mohli přijmout, musíme být na to připraveni. Proto se máme sjednotit v modlitbách a vyprošovat především obrácení srdcí křesťanů, které je podstatnou podmínkou jednoty. Musíme pro ně vyprošovat touhu po jednotě a po takovém jednání, které k ní vede. To vše se nelze naučit, to si potřebujeme vyprosit.

K tomu je ovšem důležité vyslechnout slovo Písma a rozjímat o něm. Dostaneme tak určitý tón a směr našich modliteb, které pak na společných shromážděních, ale i soukromě přednášíme Otci.

Přejeme Vám mnoho dobře navštívených modlitebních shromáždění, naplněných láskyplnou atmosférou porozumění a touhy po jednotě. Kéž se tato shromáždění stanou důležitým impulzem pro mnoho dalších ekumenických aktivit, které nás očekávají v tomto roce.

Rok 2015 je především rokem, ve kterém si připomeneme 600 let od tragické smrti Mistra Jana Husa. Tato událost kdysi rozdělila naši církve a náš národ a toto rozdělení stále trvá, i když už mnohé bariéry byly, díky Bohu, odstraněny. V roce 1999 se konalo na Lateránské univerzitě v Římě sympozium, které uzavřelo desetiletou práci ekumenické komise, věnované Mistru Janu Husovi. Na tomto sympoziu papež Jan Pavel II. prohlásil: *“Cítím povinnost vyjádřit hlubokou lítost nad krutou smrtí, na kterou byl Jan Hus vydán, a nad následnou ranou, která se tímto způsobem rozevřela v myslích a srdcích českých lidí a stala se zdrojem konfliktů a rozdělení. Již během své první návštěvy v Praze jsem vyjádřil naději, že bude možné vykonat rozhodné kroky na cestě smíření a pravé jednoty v Kristu. Rány uplynulých staletí musí být léčeny novým perspektivním pohledem do budoucnosti a pěstováním zcela obnovených vztahů. Náš Pán Ježíš Kristus, který je `nás mír` a zbořil `zeď, která rozděluje` (Ef 2,14), ať řídí běh dějin vašeho lidu vstříc znovunalezené jednotě všech křesťanů, kterou si my všichni vroucně přejeme pro tisíciletí, na jehož prahu stojíme.”* Práce, o které papež hovořil, na nás stále ještě čeká. Kéž se tedy tento rok Husova jubilea stane zároveň rokem smíření a sblížení, aby nás jeho osoba do budoucna spojovala a nikdy už nerozdělovala. Vložte, prosíme, tuto myšlenku ve formě proseb do svých modliteb během tohoto týdne.

Kéž tento týden modliteb přinese každému z Vás i všem společně hojné Boží dary, kéž z něho církev vyjde víc Kristova, víc jednotná a přitažlivější pro všechny, kteří s otevřeným srdcem hledají Boha.

V Kristu, našem společném Pánu

Ing. Daniel Fajfr
předseda ERC v ČR

Mons. František Radkovský
delegát ČBK pro ekumenismus

OBSAH

Pořadatelům Týdne modliteb za jednotu křesťanů.....	6
Biblický text	7
Uvedení do tématu	9
Příprava textů pro letošní týden modliteb	12
Ekumenická bohoslužba.....	14
Biblické úvahy a modlitby na osm dní.....	19
Ekumenická situace v Brazílii.....	28
Témata Týdne modliteb za jednotu křesťanů 1968 – 2015	31
Několik klíčových dat z historie Týdne modliteb za jednotu křesťanů.....	36

Pořadatelům Týdne modliteb za jednotu křesťanů

Celoroční snaha o jednotu

Tradičním termínem Týdne modliteb za jednotu křesťanů jsou na severní polokouli dny 18. – 25. ledna. Tato data navrhl v roce 1908 Paul Wattson, aby spojil svátky sv. Petra a sv. Pavla, a tato doba tak má symbolický význam. Na jižní polokouli, kde leden patří do období prázdnin, církve často využívají k oslavě týdne modliteb jiné dny, např. kolem Letnic (jak zněl návrh Hnutí pro víru a řád v roce 1926), jež mají pro jednotu církve také symbolický význam.

Jsme si vědomi nutnosti takové flexibility a byli bychom rádi, kdybyste předkládaný materiál chápali jako pozvání a nacházeli si celoročně čas k vyjádření toho stupně jednoty, kterého církve již dosáhly. Je to pozvání ke společné modlitbě za plnou jednotu podle vůle Ježíše Krista.

Přizpůsobení textu

Tento materiál je nabízen s předpokladem, že bude dle možností přizpůsoben potřebám místního společenství. V takovém případě je nutné vzít v úvahu místní liturgické a bohoslužebné zvyky i celý společenský a kulturní kontext. K úpravám by se v ideálním případě mělo přistupovat ekumenicky.

Na některých místech již existují ekumenické struktury, které mohou materiál zpracovat. Doufáme, že tam, kde dosud nejsou, poslouží právě potřeba přizpůsobení textu jako podnět pro jejich vznik.

Užívání materiálu k týdnu modliteb

- Církvím a křesťanským společenstvím, které slaví týden modliteb při společném setkání, nabízíme řád ekumenické bohoslužby.
- Církve a křesťanská společenství mohou též předkládaný materiál začlenit do vlastních bohoslužebných textů a použít při svých setkáních modlitby z ekumenické bohoslužby, modlitby osmi dní i další texty.
- Společenství, slavící týden modliteb každodenní bohoslužbou, mohou využít materiál pro jednotlivé dny.
- Ti, kdo chtějí téma týdne modliteb využít ke studiu Bible, se mohou inspirovat biblickými texty a úvahami na jednotlivé dny. Rozhovor o textu může být shrnut v modlitbě pro příslušný den.
- Ti, kdo se modlí soukromě, mohou z materiálu čerpat pro své modlitební úmysly. Posílí se tak jejich vědomí, že při modlitbě za viditelnější jednotu Kristovy církve setrvávají ve společenství s dalšími lidmi na celém světě.

Biblický text

(J 4,1-42)¹

¹Když se Pán dověděl, že farizeové uslyšeli, jak on získává a křtí více učedníků než Jan – ²ač Ježíš sám nekřtil, nýbrž jeho učedníci – ³opustil Judsko a odešel opět do Galileje.

⁴Musel však projít Samařskem. ⁵Na té cestě přišel k samařskému městu jménem Sychar, v blízkosti pole, jež dal Jákob svému synu Josefovi; ⁶tam byla Jákobova studna. Ježíš, unaven cestou, usedl u té studny. Bylo kolem poledne.

⁷Tu přichází samařská žena, aby načerpala vody. Ježíš jí řekne: „Dej mi napít!“ –

⁸Jeho učedníci odešli předtím do města, aby nakoupili něco k jídlu. – ⁹Samařská žena mu odpoví: „Jak ty jako Žid můžeš chtít ode mne, Samařanky, abych ti dala napít?“

Židé se totiž se Samařany nestýkají. ¹⁰Ježíš jí odpověděl: „Kdybys znala, co dává Bůh, a věděla, kdo ti říká, abys mu dala napít, požádala bys ty jeho, a on by ti dal vodu živou.“ ¹¹Žena mu řekla: „Pane, ani vědro nemáš a studna je hluboká; kde tedy

vezmeš tu živou vodu? ¹²Jsi snad větší než náš praotec Jákob, který nám tuto studnu dal? Sám z ní pil, stejně jako jeho synové i jeho stáda.“ ¹³Ježíš jí odpověděl: „Každý, kdo pije tuto vodu, bude mít opět žízeň. ¹⁴Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky. Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím

k životu věčnému.“ ¹⁵Ta žena mu řekla: „Pane, dej mi té vody, abych už nežíznila a nemusela už sem chodit pro vodu.“ ¹⁶Ježíš jí řekl: „Jdi, zavolej svého muže a přijď

sem!“ ¹⁷Žena mu odpověděla: „Nemám muže.“ Nato jí řekl Ježíš: „Správně jsi odpověděla, že nemáš muže. ¹⁸Vždyť jsi měla pět mužů, a ten, kterého máš nyní, není tvůj muž. To jsi řekla pravdu.“

¹⁹Žena mu řekla: „Pane, vidím, že jsi prorok. ²⁰Naši předkové uctívali Boha na této hoře, ale vy říkáte, že místo, na němž má být Bůh uctíván, je v Jeruzalémě!“ ²¹Ježíš jí

odpoví: „Věř mi, ženo, že přichází hodina, kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře, ani v Jeruzalémě. ²²Vy uctíváte, co neznáte; my uctíváme, co známe, neboť spása je ze

¹ Všechny biblické texty, názvy a zkratky knih i biblická vlastní jména v celé brožuře jsou převzaty z Českého ekumenického překladu (*Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Praha: Česká biblická společnost 2006) – pozn. překl.

Židů. ²³Ale přichází hodina, ano, již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctili. ²⁴Bůh je Duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě.“ ²⁵Žena mu řekla: „Vím, že přichází Mesiáš, zvaný Kristus. Ten až přijde, oznámí nám všechno.“ ²⁶Ježíš jí řekl: „Já jsem to – ten, který k tobě mluví.“

²⁷Vtom přišli jeho učedníci a divili se, že rozmlouvá s ženou. Nikdo však neřekl, nač se ptáš? nebo, proč s ní mluvíš? ²⁸Žena tam nechala svůj džbán, odešla do města a řekla lidem: ²⁹„Pojďte se podívat na člověka, který mi řekl všechno, co jsem dělala. Není to snad Mesiáš?“ ³⁰Vyšli tedy z města a šli k němu.

³¹Mezitím ho prosili jeho učedníci: „Mistře, pojez něco!“ ³²On jim řekl: „Já mám k nasycení pokrm, který vy neznáte.“ ³³Učedníci si mezi sebou říkali: „Přinesl mu snad někdo něco k jídlu?“ ³⁴Ježíš jim řekl: „Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, který mě poslal, a dokonal jeho dílo.“ ³⁵Neříkáte snad: Ještě čtyři měsíce a budou žně? Hle, pravím vám, pozvedněte zraky a pohledte na pole, že již zbělela ke žni. ³⁶Již přijímá odměnu ten, kdo žne, a shromažďuje úrodu k věčnému životu, aby se společně radovali rozsévač i žnec. ³⁷Přitom je pravdivé rčení, že jeden rozsévá a druhý žne. ³⁸Já jsem vás poslal, abyste žali tam, kde jste nepracovali. Jiní pracovali a vy v jejich práci pokračujete.“

³⁹Mnoho Samařanů z onoho města v něho uvěřilo pro slovo té ženy, která svědčila: „Všecko mi řekl, co jsem dělala.“ ⁴⁰Když k němu ti Samařané přišli, prosili ho, aby u nich zůstal. I zůstal tam dva dny. ⁴¹A ještě mnohem víc jich uvěřilo pro jeho slovo. ⁴²Oné ženě pak říkali: „Teď už věříme ne pro to, cos nám ty o něm řekla; sami jsme ho slyšeli a víme, že toto je opravdu Spasitel světa.“

Uvedení do tématu

„Ježíš jí řekne: ‚Dej mi napít!‘“ (J 4,7)

1. Kdo by se napil vody, kterou mu dám já...

Cesta, spalující žár slunce, únava a žízeň... „Dej mi napít!“ Tato touha je společná všem lidem. Bůh, který se v Kristu stal člověkem (srov. J 1,14) a vzdal se sám sebe, aby mohl mít účast na našem lidství (srov. Fp 2,6-7), je schopen požádat samařskou ženu: „Dej mi napít!“ (J 4,7) A tento Bůh, který nám vychází vstříc, nám zároveň nabízí živou vodu: „Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím k životu věčnému“ (J 4,14).

Ježíšovo setkání se samařskou ženou nás zve, abychom okusili vodu z jiné studny a nabídli přítom také trochu z té vlastní. V rozmanitosti se všichni navzájem obohacujeme. Týden modliteb za jednotu křesťanů je výsadní příležitostí k modlitbě, setkání a dialogu. Je to doba, kdy můžeme odhalit bohatství a hodnoty přítomné ve druhém, od nás se odlišujícím člověku a prosit Boha o dar jednoty.

„Kdo se napije této vody, vrací se zpět,“ říká se v jednom brazilském přísloví, používaném při loučení s hostem. Sklenice osvěžující vody, kávy nebo nápojů *chimarrão*² či *tereré*³ je projevem přijetí, dialogu a soužití. Ve všech oblastech Brazílie se používá biblické gesto podání vody příchozímu (srov. Mt 10,42) na uvítanou a jako symbol sdílení.

Předkládaná studie a rozjímání textu, vybraného pro letošní týden modliteb, má jednotlivcům i společenstvím pomoci, aby si uvědomili dialogický rozměr Ježíšova projektu, kterému říkáme Boží království.

Text potvrzuje, jak je důležité znát a chápat svou vlastní identitu, aby se člověk necítil ohrožen identitou druhé osoby. Když se necítíme ohrožováni, jsme schopni zakoušet komplementaritu druhého: jak jeden člověk, tak celá kultura sama o sobě nestačí. Obraz, který se nám zjevuje za slovy „Dej mi napít!“, k nám tedy hovoří právě o komplementaritě: pít vodu ze studny někoho jiného je prvním krokem k tomu, abychom mohli zakoušet jinakost jeho bytí. To vede ke vzájemné a obohacující výměně darů. Odmítnout dary druhého znamená způsobovat společnosti i církvi veliké škody.

V textu ze čtvrté kapitoly Janova evangelia vystupuje Ježíš jako cizinec, který přichází unavený a žíznivý. Potřebuje pomoc a prosí o vodu. Žena se nachází ve své vlastní zemi, studna patří jejímu lidu a k její tradici. Přináší s sebou džbán a nic jí tak nebrání, aby se dostala k vodě. Také ona má ovšem žízeň. Setkávají se a toto setkání jim oběma nabízí nečekanou příležitost. Ježíš nepřestává být Židem jen proto, že se napil vody podané samařskou ženou. Také ona zůstává tím, kým je, a přitom dokáže přijmout Ježíšovu nabídku. Když přistoupíme na to, že každý z nás má podobné potřeby, může nás vzájemná komplementarita začít více obohacovat. Prosba „Dej mi napít!“ znamená, že jak Ježíš, tak samařská žena prosí toho druhého o něco, co sami potřebují. Slova „Dej mi napít!“ nás vybízejí, abychom uznali, že jednotliví lidé, společenství, kultury, náboženství i celé národy se potřebují navzájem.

Říct „Dej mi napít!“ znamená vykonat mravní skutek, jímž připustíme, že při plnění poslání, které církve má, potřebujeme jeden druhého. Zavazuje nás to změnit svůj postoj a odhodlaně

² Jedná se o tradiční nápoj brazilského jihu a připravuje se luhováním usušených lístků *yerba maté*. Běžně se popíjí společně s přáteli či rodinou.

³ Princip je podobný jako u *chimarrão*, místo horké se však používá studená voda.

usilovat o jednotu v mnohosti, uskutečňovanou v otevřenosti k rozmanitým podobám modlitby a křesťanské spirituality.

2. Církevní a náboženská situace v Brazílii

Brazílii lze označit za velmi religiózní zemi. Tradičně je také známa jako země, v níž vztahy mezi jednotlivými společenskými třídami a etnickými skupinami charakterizuje jistá srdečnost. Zároveň zde však v poslední době postupně přibývá projevů nesnášenlivosti, jak o tom svědčí vzrůstající počet násilných trestných činů zejména vůči menšinám a bezbranným obyvatelům: černochům, mladým lidem, homosexuálům, vyznavačům afrobrazilských náboženství, ženám a domorodým obyvatelům. Tyto projevy nesnášenlivosti přitom zůstávaly po dlouhou dobu skryty. Navenek se projevíly – a tak představily Brazílii v poněkud odlišném světle – až po 12. říjnu 1995, kdy o svátku Panny Marie z Aparecidy jeden z novoletnických biskupů během přímého přenosu vysílaného celostátní televizí kopnul do sochy této naší národní patronky. Od té doby došlo také k dalším projevům náboženské nesnášenlivosti mezi křesťany i ze strany křesťanů vůči vyznavačům jiných náboženství, zejména afrobrazilských kultů a domorodých tradic.

Motivem takového jednání je boj s konkurencí v oblasti náboženství. Některé skupiny brazilských křesťanů si ve stále vyšší míře osvojují bojovný přístup vůči konkurenci a soupeří s ní o prostor ve sdělovacích prostředcích, o nové členy i o veřejné prostředky na financování svých akcí. Tento jev odsuzuje také papež František, když píše: „Duchovní zesvětštění vede některé křesťany k tomu, že válčí s jinými křesťany, kteří jim překážejí v jejich honbě za mocí, prestiží, potěšením či hmotným zabezpečením“ (*Evangelii gaudium*, č. 98).

Situace, kdy v oblasti náboženství dochází k soupeření, ovlivnila i život tradičních křesťanských konfesí, které zažívají pokles či stagnaci v počtu svých členů. Jejím důsledkem je, mimo jiné, představa, že silná a dynamická církev je taková, k níž se hlásí vysoký počet věřících. Důsledkem toho všeho je pak skutečnost, že mezi značnou částí tradičních církví panuje tendence distancovat se od úsilí o viditelnou jednotu křesťanské církve.

Toto „tržní křesťanství“ místo toho investuje do stranické politiky, v některých případech zakládá své vlastní politické strany a spojuje se s konkrétními zájmovými skupinami, jako jsou velkostatkáři, podnikatelé v zemědělství či finančníci. Někteří pozorovatelé jdou dokonce tak daleko, že hovoří o „konfesionalizaci“ politického života, která narušuje hranici oddělující stát od náboženství. Místo ekumenického smýšlení, kterému je vlastní strhávat zdi vytvářející rozdělení, tak nastupuje smýšlení „korporativistické“ a ochrana zájmů jednotlivých denominací.

Navzdory tomu, že v roce 2010 se při sčítání obyvatelstva 86,8 % Brazilců označilo za křesťany, vykazuje tato země značně vysoké číslo násilné trestné činnosti. Zdá se tedy, že pro velkou část obyvatelstva se identifikace s křesťanstvím nepromítá do nenásilných postojů ani neindikuje respekt k lidské důstojnosti. Toto tvrzení lze doložit několika údaji:

Násilí páchané na ženách: Mezi roky 2000 a 2010 bylo v Brazílii zavražděno 43 700 žen. Z celkového počtu napadených žen jich 41 % bylo znásilněno ve vlastním domově.

Násilí páchané na domorodých obyvatelích: Násilí vůči domorodcům často souvisí s velkými hydroelektrickými projekty a rozvojem zemědělství. Tato dvě odvětví představují rozvojový model, který dnes v zemi převládá, a významně přispívají k tomu, že snahy o vymezení a uznání domorodých teritorií postupují jen pomalu. Zpráva nazvaná „Násilí na domorodém obyvatelstvu v Brazílii“, kterou roku 2011 zveřejnila Pastorační komise pro půdu (*Comissão Pastoral da Terra*, CPT) jako organizace spojená s brazilskou katolickou biskupskou konferencí, identifikovala na brazilských domorodých územích celkem 450 probíhajících rozvojových projektů. Ty se přitom uskutečňují bez řádné konzultace

s domorodým obyvatelstvem, jak o ní hovoří Úmluva 169 vydaná Mezinárodní organizací práce při OSN. Zpráva CPT rovněž odsuzuje vraždy 500 domorodců, k nimž došlo v průběhu let 2003 až 2011; 62,7 % těchto vražd bylo spácháno ve státě Mato Grosso do Sul. Na jeden rok připadá v průměru 55,8 zabitých domorodých obyvatel.

Nejrůznějším podobám nesnášenlivosti je třeba čelit pozitivním způsobem: respektovat oprávněnou rozmanitost a podporovat dialog jako stálou cestu smíření a pokoje ve shodě s evangeliem.

3. Hermeneutický výběr

Metoda, kterou si Ekumenické centrum biblických studií zvolilo a která je v Latinské Americe široce uplatňována, se nazývá kontextuální čtení Bible. Jedná se o akademický a zároveň široce oblíbený přístup k biblickému textu.

Výchozím bodem veškeré teologie i výkladu Bible je v této metodě každodenní život. Osvojujeme si způsob, jímž Ježíš hovořil s učedníky na cestě do Emauz (srov. Lk 24,13-24): „Co se děje? O čem to spolu rozmlouváte?“ K biblickému textu se postupně dostáváme prostřednictvím kontextu. Bible je podle této metody světlem pro naše nohy a osvětluje naši stezku (srov. Ž 119,105). Používáme ji jako svítilnu, abychom ozářili cestu našeho života. Biblický text nás pak vyučuje a proměňuje, abychom dokázali být svědky Boží vůle v prostředí a situaci, v níž žijeme.

4. Cesta modlitebním oktávem

Cesta, již navrhujeme pro týden modliteb za jednotu, začíná prohlášením, pokračuje odhalením, poté zřeknutím se a končí svědectvím. Celý týden zahajuje prohlášení o Bohu, který nás stvořil jako svůj obraz, jako obraz Trojjediného Boha, jednoty v mnohosti. Mnohost a rozmanitost jsou součástí Božího plánu. Poté jsou odhaleny některé situace hříchu, jež vyvolávají nespravedlnost a diskriminaci. Následuje zřeknutí se všech hříšných postojů vedoucích k odsouvání druhých na okraj, což je zároveň první krok na cestě k jednotě Božího království. Nakonec pak vydáváme svědectví o milosti Boha, který je vždy ochoten přijmout nás navzdory všem našim nedokonalostem a jehož Svatý Duch nás vybízí ke smíření a jednotě. Tak můžeme zakusit Letnice a přijmout hojné dary Ducha, směřující k uskutečnění Božího království.

Příprava textů pro letošní týden modliteb

O přípravu textů pro Týden modliteb za jednotu křesťanů v roce 2015 požádaly dvě instituce, které společně zaštiťují modlitební oktáv, Národní radu křesťanských církví v Brazílii (CONIC). Ta sestavila pracovní skupinu tvořenou zástupci jednotlivých členských církví a přidružených ekumenických organizací, aby společně připravila materiál. Její členové se setkali během února a března 2013 a svou práci dokončili v červenci téhož roku.

Ve dnech 22. – 27. září se pak v brazilském São Paulu sešla mezinárodní přípravná komise, ustanovená dvěma pořadatelskými institucemi, aby dokončila práci na přípravě modlitebních textů. Setkání se uskutečnilo v kongresovém centru sv. Moniky, umístěném v chudinské čtvrti na předměstí São Paula. Řád augustiniánů, který provozuje *Hotel e Centro de Convenções Santa Mônica*, využívá zisk k financování mnoha sociálních projektů v této oblasti.

Kromě práce nad modlitebními texty navrženými CONIC podnikli členové mezinárodní přípravné komise také návštěvu Ekumenického centra pro službu všeobecné evangelizaci a vzdělání (*Centro Ecumênico de Serviços à Evangelização e Educação Popular*, CESEEP), kde se setkali s ředitelem a studenty. Část svého programu věnovala mezinárodní komise také příspěvku ekumenického hnutí – a zejména Světové rady církví – k odhalení porušování lidských práv během vlády brazilské vojenské junty v letech 1964 – 1985.

Mezinárodní přípravná komise vyjadřuje svou vděčnost P. Josému Oscaru Beozzovi, celému týmu CESEEP a jeho studentům. Děkuje také panu Anivaldu Padilhovi a profesorce Magali do Nascimento Cunha za jejich – mnohdy emocemi nabitá – svědectví, jež členům komise pomohla lépe porozumět sociálnímu i náboženskému pozadí tématu a modlitebních textů pro rok 2015.

Vděčnost mezinárodní přípravné komise si zaslouží zejména tyto organizace a lidé:

Národní rada křesťanských církví v Brazílii (*Conselho Nacional de Igrejas Cristãs do Brasil*, CONIC)

- biskup Manoel João Francisco – předseda (Římskokatolická církev)
- starší Elinete W. Paes Miller – druhá místopředsedkyně (Presbyteriánská církev)
- rev. Romi Márcia Bencke – generální sekretářka (Luterská církev)

Díky patří rovněž biskupu Franciscovi de Assis da Silva (Anglikánská církev), prvnímu místopředsedovi CONIC, za to, že zprostředkoval první kontakty mezi touto organizací a Světovou radou církví v souvislosti s přípravou modlitebního oktávu pro rok 2015.

Brazilská regionální kancelář Latinskoamerické rady církví (*Conselho Latino-Americano de Igrejas*, CLAI)

- starší Darli Alves – generální sekretář (Presbyteriánská církev)

Ekumenické centrum biblických studií (*Centro Ecumênico de Estudos Bíblicos*, CEBI)

- rev. Odja Barros – členka výboru (Baptistická církev)
- Edmilson Schinelo – výkonný sekretář (Římskokatolická církev)
- dr. Paulo Ueti – poradce (Anglikánská církev)

Ekumenické poradenské a formační centrum

- Cláudio Becker – poradce (Luterská církev)

Zvláštní díky si zaslouží rev. Lusmarina Campos Garcia (Luterská církev) a rev. Donald Nelson za překlad rukopisu této brožury do angličtiny.

Národní rada křesťanských církví v Brazílii (CONIC) byla založena roku 1982 a jejími členy jsou: Římskokatolická církev, Evangelická církev luterského vyznání v Brazílii (IECLB), Episkopální anglikánská církev v Brazílii, Sjednocená presbyteriánská církev a Syrská pravoslavná církev z Antiochie. Posláním CONIC je „usilovat o jednotu křesťanských církví s ohledem na situaci v Brazílii a konfrontovat tuto realitu s evangeliem a požadavky Božího království“. Rada proto usiluje o rozvoj ekumenických vztahů a zároveň o společné svědectví křesťanských církví ve prospěch lidské důstojnosti a práv.

Kromě výše zmíněných členských církví jsou přidruženými členy CONIC také některé ekumenické organizace, jež se rovněž zapojily do přípravy tohoto materiálu. Jsou to:

Latinskoamerická rada církví (CLAI), jež vznikla roku 1982. Podporuje dialog a spolupráci mezi církvemi a ekumenickými organizacemi a zároveň vytváří prostor pro mezináboženský dialog jako nástroj ve službě úsilí o jednotu, svědectví a službu.

Ekumenické centrum biblických studií (CEBI), které vzniklo roku 1979. Jeho cílem je šířit mezi lidmi četbu Bible, prohlubovat ji a podporovat vznik a setkávání nejrůznějších skupin, které chtějí číst Písmo společně. Zároveň rozvíjí spiritualitu zaměřenou na obranu života a zvláštní pozornost věnuje znevýhodněným skupinám brazilské společnosti.

Ekumenická bohoslužba

Uvedení do bohoslužby

Předloženou strukturu ekumenické bohoslužby lze využít při společném zahájení Týdne modliteb za jednotu křesťanů nebo při jakékoli jiné vhodné příležitosti zvolené místním společenstvím.

Ježíš se vědomě rozhoduje projít na své cestě z Judska do Galileje Samařskem. Jeho kroky směřují kolem studny, k níž právě přichází čerpat vodu samařská žena. Tyto dva symboly, cestu a vodu, nám brazilská ekumenická skupina, která připravila texty pro letošní rok, nabízí jako obrazy viditelné křesťanské jednoty, za niž se modlíme. Zve nás také, abychom se zamysleli nad následujícími otázkami, které utvářejí celou ekumenickou bohoslužbu:

Která cesta vede k jednotě a kudy se máme vydat, aby svět mohl pít z pramene života, Ježíše Krista?

Která cesta vedoucí k jednotě zároveň dostatečně respektuje naši rozmanitost?

U této cesty směřující k jednotě stojí studna plná vody: jak vody, již hledá cestou znavený Ježíš, tak té vody, kterou on sám dává a jež vyvěrá k životu věčnému. Samařská žena přichází každý den čerpat vodu, která zahání žízeň a dává rozkvést poušti. Ježíš dává vodu, nad níž se vznášel Duch Svatý, živou vodu, v níž jsme byli pokřtěni.

V centru letošního Týdne modliteb za jednotu křesťanů se nachází úryvek J 4,1-42. Tento dlouhý evangelní text může být při předčítání rozdělen mezi více osob nebo ztvárněn dramaticky.

Pro meditaci následující po evangeliu se nabízí několik možností v závislosti na velikosti bohoslužebného shromáždění:

- společný rozhovor v malých skupinách, vycházející z výše zmíněných otázek, s následným návratem k celému shromáždění,
- homilie či kázání, jež se zaměří na evangelium a vezme do úvahy výše zmíněnou otázku.

Cesta a studna

Ve středu místnosti, kde se bude konat bohoslužba, je možné vytvořit symbolickou cestu vedoucí dopředu před shromáždění. K jejímu vytvoření mohou posloužit například svíčky, květiny, barevné látky apod. Do jejího středu se pak umístí velká nádoba a poblíž ní džbány s vodou. Každý z nich může být odlišný od ostatních, aby se tak naznačila rozmanitost shromáždění.

Ti, kdo budou předsedat shromáždění, mohou přicházet v průvodu po této cestě. Když dojdou ke „studni“, zástupce každé ze zúčastněných církví nalije pomalu vodu z jednoho džbánu do nádoby. Tato voda, pocházející z různých pramenů, je symbolem naší jednoty, která je sice zatím nedokonalá a našim očím skrytá, přesto však už mezi námi existuje. Zmíněný symbolický úkon je vhodné vysvětlit v úvodu bohoslužby a lze se o něm zmínit také během kázání.

Cestu lze využít i během přípravy na vyznání hříchů, kdy k ní z různých částí shromáždění přicházejí lidé prosit o odpuštění.

Po požehnání, předtím než účastníci společně opustí bohoslužebný prostor a odeberou se na místo, kde bude bohoslužba ukončena neformálním setkáním, si mohou navzájem vyměnit znamení pokoje a bratrství.

Struktura bohoslužby

Pozn.: Zvláštní pozornost je vhodné věnovat lidem s vadami sluchu a postiženým osobám, aby se také oni mohli do slavení plně zapojit.

Bohoslužba má pět částí:

I. Příprava a zahájení

- Přivítání a uvedení do tématu pro týden modliteb

II. Úvodní obřady

- Výzva k modlitbě
- Vyznání hříchů a Kyrie

III. Evangelium

- Čtení nebo dramatizace evangelního textu
- Meditace nebo kázání

IV. Odpovídáme ve víře a jednotě

- Vyznání víry
- Přímluvy
- Přinášení darů
- Modlitba Páně

V. Požehnání, pozdravení pokoje a vyslání

- Požehnání
- Pozdravení pokoje
- Závěrečný zpěv

ŘÁD BOHOSLUŽBY

P: předsedající, L: lektor, V: všichni

I. Příprava a zahájení

Ve chvíli, kdy má začít bohoslužba, se rozsvítí svíce.

Přivítání a uvedení do tématu pro týden modliteb

Komentátor přivítá shromážděné věřící a uvede je do tématu pro letošní týden modliteb za jednotu.

Povstaňme, prosím, a přidejme se ke zpěvu vstupní písně. Ti, kdo budou shromáždění předsedat, během zpěvu přijdou v průvodu po vyznačené cestě. Když dojdou ke „studni“, zástupce každé ze zúčastněných církví nalije pomalu vodu z jednoho džbánu do nádoby. Tato voda, pocházející z různých pramenů, je symbolem naší skutečné, ač dosud nedokonalé jednoty.

Pokud je shromáždění jen malé, může účastníky vyzvat, aby se představili a řekli, k jaké církvi patří.

II. Úvodní obřady

Výzva k modlitbě⁴

P: Všemohoucí Bože, vdechni do nás vánek jednoty, která připouští rozmanitost.

V: Vdechni do nás toleranci, která umí přijímat druhé a vytváří z nás společenství.

P: Vdechni do nás oheň, který sjednocuje to, co je rozdělené, a uzdravuje to, co je zraněné.

V: Vdechni do nás milost, která překonává nenávist a osvobozuje od násilí.

P: Vdechni do nás život, který zahání smrt a vítězí nad ní.

V: Požehnan buď Bůh milosrdenství, Otec, Syn a Duch Svatý, který všechno tvoří nové. Amen.

Vyznání hříchů a Kyrie

P: V pokoře, jako děti Boží a sestry a bratři v Kristu, přijímáme od Boha milosrdenství a odpovídáme na jeho volání, abychom obnovili všechny vztahy.

L: Milosrdný Pane, tvůj Duch se vznášel nad vodami, z nichž povstala a začala vzkvétat rozmanitost. Vyznáváme, že nám činí obtíže žít s oprávněnými odlišnostmi. Odpusť nám všechny naše myšlenky, slova i skutky, jimiž jsme narušili jednotu v mnohosti.

V: Pane, smiluj se nad námi! (zpívá se)

L: Milosrdný Kriste, ty jsi milostí a radostí mnohých, ty nasloucháš a vyučuješ, dáváš povstat nové naděje a uzdravuješ rány na duši i na těle. Vyznáváme, že jsme nenaslouchali těm, jejichž názory se lišily od našich, nedokázali jsme přinášet slova uzdravení a naděje a svým jednáním jsme odmítali ty, kdo se dovolávali naší solidarity a účasti.

V: Pane, smiluj se nad námi! (zpívá se)

L: Milosrdný Pane, ty jsi počátek všeho stvoření, věčné a životodárné Slovo. Vyznáváme, že nenasloucháme tvému tvorstvu, jež sténá a toužebně vyhlíží své vysvobození a obnovu.

⁴ Podle modlitby, jejíž autorkou je Inês de França Bento, in: Rubem Alves (ed.), *CultoArte: Celebrando a Vida: Pentecostes*, Editora Vozes, Petrópolis (Rio de Janeiro) 2002, str. 21.

Pomáhej nám, abychom dokázali kráčet společně a vnímat ve všem živém hlas, toužebně volající po uzdravení a spáse.

P: Bože, prameni milosrdenství a milosti, rozprostři nad námi své odpuštění. Kež nás, tvůj lid, tvá láska promění v pramen živé vody a posílí nás. Prosíme o to skrze Krista, našeho Pána.

V: *Amen.*

III. Evangelium

Čtení nebo dramatizace evangelního textu: J 4,1-42

Meditace nebo kázání

IV. Odpovídáme ve víře a jednotě

Vyznání víry

(nicejsko-cařihradské, apoštolské či jiné vhodné, například text užívaný při obnově křestních slibů)

Přímluvy

Po každé prosbě se zpívá společná odpověď. Přípravný tým nabízí níže uvedený domorodý zpěv „Guaicuru Kyrie“, je ale možné zvolit jinou vhodnou odpověď.

L: Bože nekonečně slitovný, prosíme o tvé světlo pro každého z nás i pro celé naše společenství, abychom dokázali druhé lépe přijímat, projevovat jim porozumění, a snižovat tak míru utrpení našeho světa.

V: *Bože lásky, vyslyš nás! Slyš naše volání! (zpívá se)*

L: Bože nekonečně slitovný, dej svým dětem pochopit, že milosrdná láska, pohostinnost a jednota jsou pro lidstvo znameními tvého zjevení a tvé vůle.

V: *Bože lásky, vyslyš nás! Slyš naše volání! (zpívá se)*

L: Bože nekonečně slitovný, daruj nám, prosíme, svůj pokoj a veď nás, abychom budovali svět, kde místo násilí vládne tolerance.

V: *Bože lásky, vyslyš nás! Slyš naše volání! (zpívá se)*

L: Bože nekonečně slitovný, tys k nám promluvil prostřednictvím svého stvoření, potom prostřednictvím proroků a nakonec prostřednictvím svého Syna Ježíše Krista: daruj nám moudrost, abychom dokázali naslouchat tvému hlasu, který nás volá k jednotě v mnohosti.

V: *Bože lásky, vyslyš nás! Slyš naše volání! (zpívá se)*

L: Bože nekonečně slitovný, ve jménu tvého Syna Ježíše Krista, našeho Pána, který jako cizinec požádal o vodu samařskou ženu, prosíme: daruj nám pramen vody, vyvěrající k životu věčnému.

V: *Bože lásky, vyslyš nás! Slyš naše volání! (zpívá se)*

Místní společenství může přidat i další prosby.

Přinášení darů

P: Od tvého Syna Ježíše Krista se, Bože, učíme, jak máme obětovat svůj vlastní život jako znamení lásky a soucitu. Dej, ať se stáváme živou obětí a oddanými služebníky při šíření tvého slova a tvé milosti.

Přinesené dary se položí před shromáždění.

P: Bože, ty jsi uprostřed nás a kráčíš s námi: dej nám dnes milost svého světla a svého Ducha, abychom pokračovali ve svěřeném poslání, dokázali věrně přijímat všechny, dokonce i ty, kdo se od nás liší, a abychom jim také naslouchali. Odstraň z našeho srdce postoje násilí a diskriminace, které porušují lidskou důstojnost a způsobují společenské vyloučení. Dej, ať se naše církve stanou místy přijetí, kde se oslava a odpuštění, radost a vlídnost, síla a víra stanou naším každodenním návykem a pokrmem i cestou vpřed v Ježíši Kristu.

V: Amen.

Místní společenství je vybídnuto, aby přinášení darů uspořádalo podle své vlastní místní tradice. Navrhujeme umístit přinesené dary na barevnou látku, rozprostřenou před oltářem. Během přinášení se zpívá vhodná píseň, zvolená místními pořadateli.

Modlitba Páně

Může se recitovat nebo zpívat.

V. Požehnání, pozdravení pokoje a vyslání

Požehnání

P: Hospodin, náš Bůh, ať vám žehná a chrání vás, ať naplní vaše srdce vlídností a vaši duši radostí, vaše uši hudbou a váš nos vůní a váš jazyk ať rozezpívá písní přinášející naději.

Ježíš Kristus, pramen živé vody, ať je stále za vámi, aby vás ochraňoval, před vámi, aby vás vedl, po vašem boku, aby vás doprovázel, ve vás, aby vás utěšoval, nad vámi, aby vám žehnal.

Duch Svatý, dárce života, ať ve vás dýchá a posvěcuje tak vaše myšlenky, ať ve vás jedná a posvěcuje tak vaše skutky, ať přitahuje vaše srdce, abyste milovali svatost, ať vás posiluje, abyste svatost bránili.

Ať si ve vašem srdci zbuduje svůj příbytek, zavlaží jeho vyprahlost a rozpustí jeho chlad, zažehne ve vašem nitru oheň své lásky a daruje vám pravou víru, pevnou naději a upřímnou, dokonalou lásku.

V: Amen.

Pozdravení pokoje

P: Kéž nám Bůh, který nás učí přijímat se navzájem a projevovat si pohostinnost, udělí svůj pokoj a vyrovnanost, abychom mohli pokračovat v cestě jednoty všech křesťanů.

Jděme v pokoji Kristově a pozdravme se navzájem pozdravením pokoje.

Závěrečný zpěv

Biblické úvahy a modlitby na osm dní

První den: Prohlášení

„Je třeba projít Samařskem“ (srov. J 4,4)

Gn 24,10-33	Abraham a Rebeka u studny
Ž 42	Jako laň dychtí po bystré vodě
2K 8,1-7	Štědrost církví v Makedonii
J 4,1-4	Musel projít Samařskem

Komentář

Ježíš a jeho učedníci putovali z Judska do Galileje. Mezi těmito dvěma oblastmi leželo Samařsko. Vůči němu a jeho obyvatelům panovaly jisté předsudky – bydleli zde lidé různých ras i náboženství, takže tento kraj neměl dobrou pověst. Dokonce mohlo docházet k tomu, že cestující volili jinou trasu, aby vůbec nemuseli vstoupit na samařské území.

Co tedy má Janovo evangelium na mysli, když říká: „Musel však projít Samařskem?“ Spíš než zeměpisnou nutnost tím chce naznačit Ježíšovu volbu: „projít Samařskem“ znamená, že je třeba setkat se s druhým, odlišným člověkem, s tím, kdo bývá považován za hrozbu.

Spory mezi Židy a Samařany byly starého data. Předchůdci pozdějších Samařanů se oddělili od monarchie sídlící v jižní části země, která usilovala o centralizaci kultu v Jeruzalémě (srov. 1Kr 12). Když později do Samařska vtrhli Asyřané a odvedli značnou část místního obyvatelstva, přivedli místo nich do oblasti množství cizích národů, každý s jeho vlastními bohy a božstvy (2Kr 17,24-34). Od té chvíle byli Samařané pro Židy národem „smíšeným a nečistým“. Když chtěli později v Janově evangeliu Ježíše zdiskreditovat, obvinili ho slovy: „Neřekli jsme správně, že jsi Samařan a jsi posedlý zlým duchem?“ (J 8,48)

Problémy s přijetím Židů měli ovšem také Samařané (srov. J 4,8). Zranění z minulosti se ještě prohloubila, když kolem roku 128 př. Kristem židovský vůdce Jan Hyrkán zničil chrám, zbudovaný Samařany jako bohoslužebné místo na hoře Gerizím. Jak se zmiňuje Lukášovo evangelium, nejméně jedenkrát nebyl Ježíš v samařském městě přijat, a to jen proto, že směřoval do Judska (srov. L 9,52-53). Odpor k dialogu tedy panoval na obou stranách.

Jan zdůrazňuje, že „projít Samařskem“ je volba, kterou Ježíš činí dobrovolně, a obrací se tak i mimo svůj vlastní lid. Ukazuje nám tím, že když se izolujeme od těch, kdo se od nás odlišují, a udržujeme vztahy jen se sobě podobnými lidmi, sami sebe ochuzujeme. Právě skrze dialog s těmi, kdo se od nás liší, můžeme růst.

Otázky

- Co pro mě a mé společenství víry znamená „muset projít Samařskem“?
- Jaké kroky podnikla má církev vstříc ostatním církvím a co se od sebe navzájem naučily?

Modlitba

Bože všech národů, nauč nás, jak procházet Samařskem
a jít vstříc svým bratřím a sestrám z jiných církví.
Dej, ať jsme toho schopni s otevřeným srdcem,
abychom se dokázali učit od všech církví a kultur.
Prameni a zdroji vši jednoty,
daruj nám jednotu, kterou si pro nás Kristus přeje. Amen.

Druhý den: Odhalení I.

„Ježíš, unaven cestou, usedl u té studny“ (J 4,6)

Gn 29,1-14	Jákob a Ráchel u studny
Ž 137	Jak bychom mohli zpívat píseň Hospodinovu v té cizí zemi?
1K 1,10-18	Říká se mezi vámi: Já se hlásím k Pavlovi, já zase k Apollovi
J 4,5-6	Ježíš byl unaven cestou

Komentář

Předtím než se setkal se samařskou ženou, byl Ježíš v Judsku, kde o něm farizeové začali šířit zvěsti, že křtí víc učedníků než Jan Křtitel. Tato pomluva snad vyvolala jisté nepříjemné napětí a mohla být i důvodem, proč se Ježíš nakonec rozhodl odejít.

Když přišel ke studni, rozhodl se zastavit. Byl unavený z cesty, ale zároveň mohla mít jeho únava souvislost se zmíněnými pomluvami. Zatímco odpočíval, přišla tam načerpat vodu samařská žena. Jejich setkání se odehrálo u Jákobovy studny, na místě, které mělo veliký význam pro život a spiritualitu biblického lidu.

Dialog, který se odehrává mezi Ježíšem a samařskou ženou, se týká bohoslužebného místa: „Je na této hoře, nebo v Jeruzalémě?“ ptá se ho žena a Ježíš odpovídá: „Ani na této hoře, ani v Jeruzalémě... Ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctíli“ (srov. J 4,21-24).

Stále dokola dochází k tomu, že vztahy mezi církvemi se nevyznačují společným úsilím o jednotu, ale soupeřením a spory. Brazílie si něco podobného prožívá v posledních letech. Jistá společenství vychvalují své přednosti i výhody, které členství v nich přináší, aby tak získala nové věřící. Někteří se zase domnívají, že čím je církev větší a čím více lidí se k ní hlásí, tím větší je její moc a tím blíže se dostanou k Bohu, takže se prohlašují za jediné pravé věřící. Podobné postoje pak vyvolávají násilí a pohrdání jinými náboženstvími a tradicemi. Tento marketing postavený na soupeření vytváří mezi církvemi nedůvěru a navenek pak ve společnosti znevěrohodňuje křesťanství jako celek. S rostoucí soupeřivostí se „jiné“ společenství stává nepřítelem.

Kdo jsou ti, kteří Boha opravdově ctí? Skuteční Boží ctitelé nedovolí, aby víru nakazilo soupeření o to, kdo je lepší a kdo horší. Potřebujeme „studny“, k nimž se můžeme sklonit, odpočinout si a pustit z hlavy vzájemné hádky, soupeření a násilí. Potřebujeme taková místa, kde bychom se mohli učit, že ti, kteří Boha opravdově ctí, uctívají ho „v Duchu a v pravdě“.

Otázky

- Jaké jsou hlavní důvody soupeření mezi našimi církvemi?
- Jsme schopni najít společnou „studnu“, k níž se můžeme sklonit a odpočinout si od vzájemných sporů a soupeření?

Modlitba

Milosrdný Bože, naše církve jsou často sváděny ke vzájemnému soupeření. Odpuť nám hřích domýšlivosti. Jsme už unaveni z potřeby být stále první. Dej, ať můžeme spočinout u studny, a občerství nás vodou jednoty, čerpanou ze společné modlitby. Kéž tvůj Duch, který se vznášel nad vodami chaosu, vytvoří z naší rozmanitosti jednotu. Amen.

Třetí den: Odhalení II. „Nemám muže“ (J 4,17)

2Kr 17,24-34	Asyřané dobyli Samařsko
Ž 139,1-12	Hospodine, zkoumáš mě a znáš mě
Ř 7,1-4	Stali jste se mrtvými pro zákon skrze tělo Kristovo
J 4,16-19	Nemám muže

Komentář

Samařská žena Ježíšovi odpovídá: „Nemám muže.“ Hovor se nyní týká jejího manželského života. Téma se změnilo: od vody k manželovi. „Jdi, zavolej svého muže a přijď sem!“ (J 4,16). Ježíš přitom ví, že tato žena měla pět mužů a ten, kterého má nyní, není její muž.

V jakém stavu žije? Požádal její manžel o rozvod? Je vdova? Má nějaké děti? Tyto otázky se při přemítání nad evangelním příběhem vynořují zcela přirozeně. Zdá se však, že Ježíš se zajímá o jiný rozměr jejího života: je si vědom toho, jak se to se ženou ve skutečnosti má, ale zůstává otevřený, aby se s ní mohl setkat. Netrvá na moralizujícím rozboru její odpovědi, ale zdá se, že ji chce dovést ještě dál. A výsledkem je to, že ženin postoj k Ježíšovi se mění. V tuto chvíli ustupují překážky odlišných kulturních a náboženských tradic do pozadí a uvolňují prostor něčemu mnohem důležitějšímu: setkání v duchu důvěry. Ježíšův přístup nám umožňuje rozhlédnout se po nových obzorech a vznést další otázky: otázky ohledně postojů ponižujících ženy a odsouvajících je na okraj, i otázky týkající se rozdílů, kterým dovolujeme, aby bránily jednotě, o kterou prosíme a za niž se modlíme.

Otázky

- Existují v našich společenstvích takové situace, jež by mohly vyvolávat pohoršení?
- Jaké je v naší církvi místo a úloha žen?
- Čím mohou naše církve přispět k prevenci a potírání násilí na ženách a dívkách?

Modlitba

Ty, který všechno přesahuješ,
jakým jiným jménem bychom tě mohli nazvat?
Jak bychom o tobě měli zpívat,
když tě žádná slova nemohou vystihnout?
Jak by ti nějaký duch mohl porozumět,
když tě žádný rozum nedokáže pojmout?
Ty sám jsi nevýslovný,
a v tobě má původ každé vyřčené slovo.
Ty sám jsi nepoznatelný,
a v tobě má původ každé poznání.
Tvou slávu hlásá celé tvorstvo, ti, kdo mají hlas, i ti němí,
jen po tobě všechno touží, vzdychá a k tobě se pne.
K tobě se všechno stvořené modlí
a každá bytost schopná rozjímat tvůj vesmír
ti přednáší svou tichou píseň chvály.
Smiluj se nad námi, ty, který všechno přesahuješ,
jakým jiným jménem bychom tě mohli nazvat? Amen.

(modlitba připisovaná Řehořovi Naziánskému)

Čtvrtý den: Zřeknutí se „Žena tam nechala svůj džbán“ (J 4,28)

Gn 11,31-12,4	Bůh slibuje Abramovi, že z něj učiní velký národ a požehná mu
Ž 23	Hospodin je můj pastýř
Sk 10,9-20	Co Bůh prohlásil za čisté, nepokládej za nečisté
J 4,25-28	Žena tam nechala svůj džbán

Komentář

Ježíšovo setkání se samařskou ženou je důkazem, že rozhovor s někým odlišným, s cizincem, s neznámou osobou může být životodárný. Pokud by se žena řídila pravidly své kultury, odešla by už ve chvíli, kdy Ježíše u studny spatřila. Onoho dne ale z jakéhosi důvodu nejednala podle daných pravidel. Jak ona, tak Ježíš se rozešli se vzorci konvenčního chování, a znovu nám tak ukázali, že je možné budovat nové vztahy.

Když Ježíš dokončil dílo svého Otce, mohla samařská žena nechat u studny svůj džbán, což znamená, že se ve svém životě mohla posunout dál: nebyla už svazována úlohou, kterou jí vnucuje společnost. V Janově evangeliu je právě tato žena vůbec první osobou, která hlásá Ježíše jako Mesiáše. „Rozejít se“ s konvencemi je nezbytné pro ty, kdo touží stát se ve své víře silnějšími a moudřejšími.

To, že samařská žena nechala u studny svůj džbán, naznačuje, že našla větší dar, větší dobro, než je voda, pro kterou původně přišla, a také lepší místo v rámci svého společenství. Poznala větší dar, který jí nabízel tento židovský cizinec, Ježíš.

Není pro nás snadné objevit, jakou hodnotu má a jak dobré, či dokonce svaté může být to, co neznáme a co patří někomu jinému. Rozpoznávat dary druhého jako dobré a svaté je nicméně nezbytným krokem na cestě k viditelné jednotě, o kterou usilujeme.

Otázky

- Abychom se mohli setkat s Ježíšem, musíme být schopni opustit své džbány. Co je pro nás takovým džbánem?
- Jaké hlavní překážky nám v tom brání?

Modlitba

Bože lásky,
pomáhej nám, abychom se od Ježíše a samařské ženy dokázali učit,
že setkání s druhými nám otevírá nové obzory milosti.
Pomáhej nám, abychom překonávali vlastní omezení a přijímali nové výzvy.
Pomáhej nám, abychom při odpovědi na volání tvého Syna přemáhali svůj strach.
Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista. Amen.

Pátý den: Zvěstování

„Ani vědro nemáš a studna je hluboká“ (J 4,11)

Gn 46,1-7	Bůh vyzývá Jákoba, aby se nebál sestoupit do Egypta
Ž 133	Jaké dobro, jaké blaho tam, kde bratří bydlí svorně!
Sk 2,1-11	Den Letnic
J 4,7-15	Ani vědro nemáš a studna je hluboká

Komentář

Ježíš potřeboval pomoc. Po dlouhé cestě na něj dosedla únava. Byl vyčerpaný poledním žárem, trápil ho hlad a žízeň (srov. J 4,6). Byl navíc v této zemi cizincem, nacházel se mimo svou vlast a studna patřila lidu, k němuž náležela i žena. Ježíš měl žízeň, a jak samařská žena poznamenala, neměl vědro, aby si načerpal vodu. Potřeboval ale pít, a potřeboval tedy i ženinu pomoc. Všichni potřebujeme pomoc!

Mnozí křesťané jsou přesvědčeni, že jedině oni sami znají všechny odpovědi a nepotřebují pomoc nikoho jiného. Pokud se přidržíme tohoto pohledu, připravujeme se o mnohé. Nikdo z nás nemůže dosáhnout hlubin Božích, přece však naše víra vyžaduje, abychom se do tajemství nořili stále hlouběji. Nelze k němu dospět v osamocení, potřebujeme pomoc svých křesťanských bratří a sester. Jedině tak dokážeme proniknout do hlubin Božího tajemství.

Společný bod naší víry bez ohledu na církev, ke které se hlásíme, tvoří přesvědčení, že Bůh je tajemství, přesahující naše chápání. Úsilí o jednotu křesťanů nás přivádí k poznání, že žádné společenství nemá veškeré prostředky nutné k proniknutí do Božích hlubin. Potřebujeme vodu, potřebujeme pomoc, a potřebuje ji každý z nás! Čím intenzivnější bude naše jednota, čím ochotněji se budeme dělit o vědro a čím pevněji budeme navazovat jednotlivé kousky svých provazů k sobě, o to z větších hloubek studny Božího tajemství budeme schopni čerpat.

Tradice brazilských domorodých kmenů nás učí, abychom se učili z moudrosti starších a zároveň ze zvědavosti a nevinnosti dětí. Pokud jsme ochotni přijmout skutečnost, že se navzájem potřebujeme, budeme jako děti, které jsou otevřené a dokážou se učit novým věcem. Tak se nám otevírá Boží království (srov. Mt 18,3). Musíme jednat tak, jak jednal Ježíš. Musíme převzít iniciativu, vydat se za hranice své země, kde se staneme cizinci, a kultivovat svou touhu učit se z toho, co je odlišné.

Otázky

- Vybavuji si situace, kdy má církev pomohla jiné církvi, nebo se, naopak, dočkala pomoci od jiné církve?
- Brání našim církvím ve využití pomoci od jiných nějaká překážka? Jak ji lze překonat?

Modlitba

Bože, prameni živé vody, pomoz nám pochopit,
že čím pevněji spojíme kousky svých provazů,
tím hlouběji se naše vědra ponoří do tvého tajemství.
Přiveď nás k poznání, že dary druhých jsou projevem tvého nevyzpytatelného tajemství.
A dej, ať spolu můžeme zasednout ke studni
a pít z tvé vody, jež nás shromažďuje v jednotě a pokoji.
Prosíme o to ve jménu tvého Syna Ježíše Krista,
který žádal samařskou ženu o vodu, aby uhasil svou žízeň. Amen.

Šestý den: Potvrzení

„Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím k životu věčnému“ (J 4,14)

Ex 2,15-22	Mojžiš u midjánské studny
Ž 91	Píseň těch, kdo své útočiště hledají u Hospodina
1J 4,16-21	Dokonalá láska zahání strach
J 4,11-15	Pramen vyvěrající k životu věčnému

Komentář

Rozhovor, který začal Ježíšovou prosbou o vodu, přechází do rozhovoru, v němž Ježíš vodu přislíbuj. O něco později bude ve stejném evangeliu o vodu opět prosit. „Žízním,“ zavolá z kříže a na kříži se zároveň stane přislíbeným pramenem vody, která vytryskne z jeho probodeného boku (srov. J 19,28.34). Tuto vodu – život v Ježíši – jsme přijali ve křtu a ona se v nás stává pramenem života, vyvěrajícím z našeho nitra, aby napájel druhé.

Zde je svědectví jedné brazilské ženy, která z této vody pila a tato voda se v ní stala pramenem: Sestra Romi, ošetřovatelka z Campo Grande, působila jako pastorka v letniční církvi. Ve čtvrti, kde bydlela, se jedné nedělní noci narodil chlapec šestnáctileté domorodé dívce jménem Semei. Našli ji, jak leží úplně sama na podlaze chatrče a krvácí. Sestra Romi ji nechala odvézt do nemocnice a mezitím probíhalo pátrání po dívčině rodině. Nakonec našli její rodiče, ti ale o Semei nechtěli nic slyšet. Dívka a její synáček neměli kam jít. Sestra Romi je proto vzala do svého skromného domu. Neznala Semei a zároveň věděla, že v Campo Grande panují vůči domorodcům velké předsudky. Semei měla nadále zdravotní problémy, ale velkorysost sestry Romi podnítila k podobnému jednání i její sousedy. Jiná mladá maminka, katolička jménem Verônica, se rozhodla kojit Semeino dítě, protože dívka toho sama nebyla schopná. Semei dala synkovi jméno Lucas Natanael a po nějaké době se s ním odstěhovala z města na farmu. Nikdy však nezapomněla na laskavost sestry Romi a jejich sousedů.

Voda, kterou Ježíš dává a kterou sestra Romi přijala ve křtu, se v ní stala pramenem života pro Semei a její dítě. A pod vlivem jejího svědectví se táž křestní voda stala pramenem i v životě jejich sousedů. Křestní voda vyvěrající k životu je ekumenickým svědectvím o křesťanské lásce, projevující se skutkem a předchutí věčného života, který nám Ježíš přislíbil.

Právě takové konkrétní skutky, konané obyčejnými lidmi, potřebujeme k tomu, aby naše vzájemné společenství mohlo růst. Vydávají svědectví o evangeliu a dávají porozumět významu ekumenických vztahů.

Otázky

- Jak mám chápat Ježíšova slova, že skrze něj se můžeme stát „pramenem, vyvěrajícím k životu věčnému?“ (J 4,14)
- Kde nacházím křesťany, kteří jsou pro mě i pro další lidi pramenem živé vody?
- Ve kterých situacích veřejného života by se církve měly vyslovovat společným hlasem, aby se tak staly pramenem živé vody?

Modlitba

Trojediný Bože, dej, ať následujeme Ježíšův příklad a stáváme se svědky tvé lásky. Ať jsme nástroji spravedlnosti, pokoje a solidarity.

Kéž nás tvůj Duch podnítl ke konkrétním skutkům budujícím jednotu a zdi ať se promění v mosty.
Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista a v jednotě Ducha Svatého. Amen.

Sedmý den: Potvrzení „Dej mi napít“ (J 4,7)

Nu 20,1-11 Izraelci v Meribě
Ž 119,10-20 Nezapomínám na tvé slovo
Ř 15,2-7 Bůh... ať vám dá, abyste jedni i druzí stejně smýšleli
J 4,7-15 Dej mi napít

Komentář

Křesťané by měli být přesvědčeni o tom, že každé setkání, každá výměna zkušeností s druhým člověkem, i když se hlásí k jiné náboženské tradici, nás může změnit a pomoci nám, abychom pronikli do hlubin studny. Snaha přibližovat se těm, kdo jsou pro nás cizinci, s touhou napít se z jejich studny nás otevírá „Božím divům“, které hlásáme.

Boží lid byl na poušti bez vody a Bůh vyzval Mojžíše a Árona, aby vyvedli vodu ze skály. Podobně odpovídá skrze druhé lidi také na naše potřeby. Je možné, že když k němu voláme v nouzi, tak jako samařská žena prosila Ježíše: „Pane, dej mi té vody,“ Bůh naše modlitby už vyslyšel a to, oč ho prosíme, svěřil do rukou našich bližních. A proto se musíme obracet také k nim a prosit: „Dej mi napít.“

Odpověď na naše potřeby někdy nabízí i život a dobrá vůle lidí žijících v našem okolí. Od Guaraniů, domorodých obyvatel Brazílie, se dozvídáme, že v jejich jazyce neexistuje ekvivalent slova „náboženství“ jako něčeho odlišného od zbytku života. Běžně se pro ně používá pojem s doslovným významem „náš dobrý způsob bytí“ (*ñande reko katu*). Toto sousloví označuje celý kulturní systém zahrnující také náboženství. To tedy tvoří součást kultury Guaraniů a jejich způsobu myšlení a bytí (*teko*), vztahuje se ke všemu, co zlepšuje a rozvíjí společenství a vede k jeho „dobrému způsobu života“ (*teko katu*). Guaraniové nám připomínají, že křesťanství se nejprve označovalo jako „cesta“ (srov. Sk 9,2). Tato „cesta“, „náš dobrý způsob bytí“, je Boží způsob, jak do všech oblastí našeho života vnášet harmonii.

Otázky

- Jak setkání s jinými křesťany obohatila mé chápání Boha a zkušenost s ním?
- Čemu se mohou křesťanská společenství naučit z lidové moudrosti a jiných náboženských tradic, přítomných v našem regionu?

Modlitba

Bože života, ty pečuješ o celé tvorstvo a voláš je ke spravedlnosti a pokoji.
Dej, ať zdrojem našeho bezpečí nejsou zbraně, ale respekt,
naši silou ať není násilí, ale láska,
naše bohatství ať nespočívá v penězích, ale ve sdílení,
naši cestou ať není ctižádostivost, ale spravedlnost,
naše vítězství ať nepramení z pomsty, ale z odpuštění,
a naši jednotu ať netvoří touha po moci, ale pokorné svědectví a odhodlanost plnit tvou vůli.
Ať dokážeme otevřeně a s důvěrou bránit důstojnost celého stvoření
a stále se dělit o chléb solidarity, spravedlnosti a pokoje.

Prosíme o to ve jménu Ježíše, tvého svatého Syna a našeho bratra,
který se stal obětí našeho násilí, ale přesto dokázal z výšky kříže odpustit nám všem. Amen.

*(podle modlitby brazilské ekumenické konference, vyzývající k odstranění chudoby jako
prvnímu kroku na cestě k pokoji skrze spravedlnost)*

Osmý den: Svědectví

„Mnozí uvěřili pro svědectví té ženy“ (srov. J 4,39)

Ex 3,13-15 Mojžíš u hořícího keře

Ž 30 Bůh nás zachovává při životě

Ř 10,14-17 Jak vítaný je příchod těch, kteří zvěstují dobré věci!

J 4,27-30.39-40 Mnozí uvěřili pro svědectví té ženy

Komentář

Samařská žena se s proměněným srdcem vydala vstříc misijnímu poslání. Oznamuje svému lidu, že našla Mesiáše, a „pro slovo té ženy“ uvěřilo v Ježíše mnoho Samařanů (J 4,39). Síla jejího svědectví pramení z proměny života, kterou způsobilo setkání s Ježíšem. Díky své otevřenosti dokázala v cizinci rozpoznat „pramen, vyvěrající k životu věčnému“ (J 4,14).

Pro křesťanskou víru jsou misie klíčovým pojmem. Každý křesťan je povolán k tomu, aby hlásal jméno Páně. „Všude, kam jdete, je dobré myslet na to, že Duch Svátý vás tam už předešel,“ zdůraznil papež František misionářům. Misie ale neznamenají proselytismus. Ti, kdo Ježíše hlásají opravdově, se k druhým lidem přibližují v láskyplném dialogu, s otevřeností k oboustrannému poznání a s respektem k odlišnostem. Misie od nás vyžadují, abychom se učili pít z pramene živé vody a nezmocňovali se studny. Studna nám nepatří, ale my z tohoto pramene živé vody, kterou nám dává Kristus, smíme čerpat život.

Naše misie se musí opírat jak o slovo, tak o svědectví. To, co hlásáme, se snažíme také žít. Zesnulý brazilský arcibiskup Hélder Câmara kdysi řekl, že mnozí lidé se stali ateisty, protože byli rozčarovaní z věřících, kteří nežijí to, co hlásají. Jestliže svědectví samařské ženy přivedlo její společenství k tomu, aby uvěřilo v Ježíše, bylo to proto, že její bratři a sestry viděli soulad mezi jejími slovy a proměnou života.

Je-li naše slovo a svědectví pravdivé a skutečné, svět ho uslyší a uvěří. „Jak mohou uvěřit v toho, o kom neslyšeli?“ (Ř 10,14)

Otázky

- Jaký je vztah mezi jednotou a misijním posláním?
- Znáš ve svém společenství osoby, jejichž životní příběh je svědectvím o jednotě?

Modlitba

Bože, prameni živé vody,
dej, ať svými slovy i životem vydáváme svědectví o jednotě.
Pomoz nám pochopit, že nám studna nepatří,
a daruj nám moudrost, abychom i v druhých lidech objevovali milost.
Proměň naše srdce i naše životy,
abychom se stali skutečnými hlasateli radostné zvěsti,

a veď nás, abychom každé setkání s druhým člověkem prožívali jako setkání s tebou.
Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista a v jednotě Ducha Svatého. Amen.

Ekumenická situace v Brazílii⁵

Brazílské ekumenické hnutí má své kořeny v interkonfesní spolupráci jednotlivých protestantských misijních společností, které v zemi působily od 19. století. Presbyteriánský pastor Erasmo Braga, povzbuzen fungující spoluprací napříč všemi protestantskými církvemi, založil roku 1903 dvě organizace: „Evangelickou alianci“ a „Křesťanské úsilí“. Obě si kladly za cíl podporovat jednotu mezi různými protestantskými skupinami a spolupracovat v oblasti hlásání evangelia a vzdělávání. Obě se také zasazovaly o respektování republikánského přístupu rovnosti všech náboženství.

Významným povzbuzením těchto iniciativ se v roce 1916 stal Panamský kongres,⁶ věnovaný interkonfesní misijní spolupráci v Latinské Americe. V návaznosti na kongres pak byl založen Brazílský výbor pro spolupráci, jehož členy se stalo devatenáct církevních společenství – církví, misijních společností a dalších evangelických organizací.

Roku 1934 vznikla Brazílská evangelická konfederace (*Confederação Evangélica do Brasil*, CEB) a jejím cílem se stala podpora ekumenického hnutí. V pozdější době sehrála CEB významnou úlohu při prosazování ideálů Světové rady církví. Zakládajícími členy CEB byla Brazílská metodistická církev, Brazílská episkopální církev, Brazílská presbyteriánská církev a také Brazílská nezávislá presbyteriánská církev. V roce 1959 se k nim přidala Evangelická církev luterského vyznání v Brazílii, roku 1963 církev Foursquare Gospel Church a roku 1968 letniční církev Brazílie pro Krista.

Zvláštní důraz přikládala CEB misiím. To vedlo k založení Rady pro vztahy mezi církvemi, jejímž úkolem bylo koordinovat misijní činnost vykonávanou různými misijními institucemi, a vyvarovat se tak duplicitních aktivit i konkurence mezi jednotlivými organizacemi a církvemi.

Dalším známým rozměrem činnosti CEB⁷ byly její oběžníky zaměřené na otázky týkající se brazilské společnosti, jako například nutnost pozemkové reformy, zlepšení vzdělávacího systému, zvyšování gramotnosti a reakce na aktuální naléhavé situace.

V tomto úsilí o reflexi sociální odpovědnosti církve v brazilské společnosti sehrála důležitou úlohu také mládežnická hnutí. Zásadní událostí, jež podobné iniciativy ještě posílila, se stal

⁵ Veškerá práva vztahující se k tomuto textu i odpovědnost za něj náleží výhradně brazilské ekumenické skupině, která společně sestavila podklady pro Týden modliteb za jednotu křesťanů v roce 2015.

⁶ Konal se jako protest proti Světové misijní konferenci v Edinburghu (1910), na kterou nebyly pozvány misijní agentury z Latinské Ameriky, protože některé z nich prováděly proselytismus vůči příslušníkům jiných vyznání. Teolog Hans-Jürgen Prien, jeden z mnoha komentátorů na toto téma, upozornil, že Panamský kongres znamenal konec nejhorlivějších latinskoamerických protestantských misií a podnítil kritickou reflexi protestantského misijního působení v převážně římskokatolickém prostředí (TIEL, 1998, str. 43). Následně se misijní spolupráce v Latinské Americe stala tématem řady regionálních konferencí.

⁷ CEB se také zúčastnila Latinskoamerických evangelických konferencí (*Conferência Evangélica Latino-Americana*, CELA), z nichž nejdůležitější byla CELA II, konaná v Limě roku 1961. Sešlo se na ní 220 zástupců ze 34 latinskoamerických denominací. V jejím průběhu byla také ustanovena Latinskoamerická evangelická komise pro křesťanskou výchovu (*Comissão Evangélica Latino-Americana de Educação Cristã*, CELADEC) a komise „Církev a společnost v Latinské Americe“ (*Igreja e Sociedade na América Latina*, ISAL). Zejména druhá z nich sehrála při rozvoji ekumenismu v Brazílii významnou roli.

Světový kongres křesťanské mládeže, uspořádaný na konci 40. let 20. století v Oslu. Mladí Brazilci se na něm mohli seznámit s novými biblickými a teologickými perspektivami, pocházejícími z Evropy a Spojených států.

Větší zapojení brazilské mládeže do mezinárodních křesťanských mládežnických hnutí, jako je například Světová federace křesťanských studentů (*World Student Christian Federation, WSCF*), bylo významným faktorem rozvoje „teologie sociálního evangelia“ i skupin zabývajících se četbou Bible a jejího kontextuálního výkladu a schopných navazovat dialog se společenskou realitou. Církev byla nucena postavit se čelem k sociálním a ekonomickým konfliktům, které se vyskytovaly v takových skupinách.

Intenzitu těchto událostí ještě zesiloval vliv amerického teologa Richarda Shaulla, průkopníka ve formulování „teologie revoluce“. Řadu mladých brazilských křesťanů ovlivnil a inspiroval rovněž příklad francouzských katolických kněží, kteří se rozhodli žít s těmi nejchudšími. Jako zásadní se ukázala podpora takové teologie, jež by ve své reflexi brala v potaz brazilskou kulturu i problémy místní společnosti.

Tato zkušenost se dále prohloubila v roce 1953, kdy v rámci CEB vzniklo Oddělení pro společenskou odpovědnost církve. Jeho cílem bylo zabývat se důsledky víry na celonárodní úrovni a posuzovat sociální práci a evangelizaci s ohledem na společenskou a politickou situaci. Následně byly zorganizovány čtyři národní konference, které měly napomoci porozumění realitě země a odhalení budoucích výhledů, které se z protestantského hlediska nabízejí.

Byla zvolena následující témata těchto čtyř konferencí: „Společenská odpovědnost církve“ (1955), „Studie o společenské odpovědnosti církve“ (1955), „Přítomnost církve ve vývoji národnosti“ (1960) a „Ježíš Kristus a brazilský revoluční proces“ (1962). V průběhu třetí a čtvrté konference se začal otevírat také prostor k dialogu s Římskokatolickou církví, jejíž zástupci se účastnili setkání a diskuzí nad společenskými a politickými problémy země.

S rozmachem ekumenického hnutí v 50. a 60. letech se rozvinul také jeho kritický pohled na převládající modely ekonomického rozvoje. Byly hojně vzývány pojmy jako „pokrok“ a „industrializace“, které měly ospravedlnit hromadění bohatství v rukou hrstky lidí, zatímco většině obyvatelstva byl upírán přístup k vyrobenému zboží či vzniklému bohatství. Ekumenický důraz na misie a společenskou proměnu, navržený čtyřmi výše zmíněnými konferencemi, inspiroval také Římskokatolickou církev, která v jednom ze svých časopisů zveřejnila některé závěry konferencí. Teologická reflexe společenské odpovědnosti církve přispěla i k dalšímu rozvoji ekumenického hnutí jako projektu jednoty mezi církvemi, které společně usilují o evangelizaci a společenskou angažovanost.

V letech následujících po vojenském puči roku 1964 byla CEB postupně zrušena. Její ekumenické dílo však nepřišlo zcela nazmar. V návaznosti na II. vatikánský koncil se brazilská Římskokatolická církev stále více otevírala dialogu s ostatními křesťany a stejně tak si stále silněji uvědomovala svou společenskou odpovědnost. Doktrinální odlišnosti, které církev dosud rozdělovaly, nabyly tváří v tvář politické represi až druhotného významu za naléhavými společenskými problémy, jimž byl brazilský lid vystaven, a tato situace se pro ekumenické hnutí stala novým impulzem.

Pod nadvládou vojenské diktatury začaly ekumenické skupiny, složené z protestantů a římských katolíků i některých příslušníků nekřesťanských náboženství, bojovat za podporu lidských práv, odsuzovaly mučení a vyzývaly k demokratické otevřenosti. Tyto ekumenické koalice se staly povzbuzením i pro další skupiny a projekty, které si za svůj cíl kladly podporu sociálních hodnot spojených s lidskými právy. V takovém prostředí se zrodil projekt *Brasil: Nunca Mais* („Brazilie: nikdy víc“), společně zorganizovaný Světovou radou církví

a Arcidiecézí v São Paulu v průběhu 80. let. Projekt, jehož koordinátory byli presbyteriánský pastor Jaime Wright a sãopaulský arcibiskup, kardinál Paulo Evaristo Arns, měl zabránit tomu, aby na konci vojenské diktatury byly zničeny záznamy o spáchaných politických zločinech, a zároveň sbírat informace o případech mučení, použitého během represí. Iničiátoři doufali, že odhalení těchto případů porušování lidských práv spáchaných vojskem bude mít pro brazilskou společnost výchovný význam.

Některé situace útlaku a porušování lidských práv zůstávají v centru pozornosti brazilského ekumenického hnutí i nadále. V tomto směru je důležité zdůraznit přínos teologů z různých církví, kteří se výrazněji zapojili do ekumenického hnutí. Ekumenická spolupráce v oblasti biblických studií například podnítila diskuzi o postavení žen ve společnosti i v církvi.

Už v roce 1975 ohlásili představitelé Římskokatolické církve, Evangelické církve luterského vyznání v Brazílii, Episkopální anglikánské církve v Brazílii a Metodistické církve, že založí Národní radu církví. Tato myšlenka se stala skutečností v roce 1982, kdy vznikla Národní rada křesťanských církví v Brazílii (*Conselho Nacional de Igrejas Cristãs do Brasil*, CONIC). Rada představuje institucionální prvek celého brazilského ekumenického hnutí a usiluje o rozvoj organických vztahů mezi svými členskými církvemi. Jako další ze svých četných úkolů povzbuzuje církve k tomu, aby vnášely ekumenický rozměr do všech oblastí své pastorační činnosti.

Uprostřed poměrně složité brazilské náboženské situace se CONIC snaží podporovat dialog mezi církvemi a dalšími náboženstvími a s ohledem na rostoucí náboženskou nesnášenlivost se zapojuje do řady diskuzních fór, jež si kladou za cíl minimalizovat dopad náboženského fundamentalismu. Ujala se také vedoucí úlohy v diskuzi o vztahu mezi církví a společností, jež se dotýká zejména potřeby regulace vztahů mezi organizacemi občanské společnosti a státem. Rada rovněž vstupuje do vztahů a občasných konfliktů mezi náboženskými uskupeními a hnutími, bojujícími za respektování lidských práv, ve snaze podnítit ve společnosti teologickou reflexi odlišných perspektiv a postřehů.

Jednou z nejdůležitějších aktivit CONIC je pořádání každoročního Týdne modliteb za jednotu křesťanů. Rada také podpořila tři postní kampaně (nazývané „Kampaň bratrství“), vyhlášené katolickou biskupskou konferencí, a v letech 2000, 2005 a 2010 se tak uskutečnily na ekumenické rovině. Čtvrtá ekumenická postní kampaň je plánována na rok 2016.

Je třeba zdůraznit, že brazilské ekumenické hnutí zahrnuje velké množství skupin a organizací, jako je například brazilská regionální kancelář Latinskoamerické rady církví (*Conselho Latino-Americano de Igrejas*, CLAI), Ekumenické centrum biblických studií (*Centro Ecumênico de Estudos Bíblicos*, CEBI) či Ekumenické centrum pro službu všeobecné evangelizaci a vzdělání (*Centro Ecumênico de Serviços à Evangelização e Educação Popular*, CESEEP), a také agentury, jako je Ekumenická koordinace služeb (*Coordenadoria Ecumênica de Serviço*, CESE) či *Koinonia – Presença Ecumênica e Serviço* („Ekumenická přítomnost a služba“). Všechny tyto agentury se setkávají na Brazilském akčním fóru, kde dochází k diskuzi a rozhodnutím ohledně zásadních strategií ekumenického hnutí v zemi. Zároveň zde existuje hnutí nazvané Bratrství křesťanských církví (Dům smíření), které podporuje pořádání různých společných setkání a studijních kurzů mezi církvemi, nakladatelstvími a vysokými školami. Jsme přesvědčeni, že o své jednotě svědčíme tehdy, když se prostřednictvím takových setkání snažíme změnit to, co je příčinou násilí a co nás vzdaluje od Božího království, od království spravedlnosti a pokoje (srov. Ř 14,17).

Témata Týdne modliteb za jednotu křesťanů 1968 – 2015

V roce 1968 se začaly používat materiály připravované oficiálně a společně Komisí pro víru a řád Světové rady církvi a Papežskou radou pro jednotu křesťanů.

- 1968 „Ke chvále jeho slávy“ (Ef 1,14)
To the praise of his glory / Pour la louange de sa gloire
- 1969 „Povolání ke svobodě“ (Ga 5,13)
Called to freedom / Appelés à la liberté
(Přípravné setkání se konalo v Římě, Itálie.)
- 1970 „Jsme spolupracovníci na Božím díle“ (1K 3,9)
We are fellow workers for God / Nous sommes les coopérateurs de Dieu
(Přípravné setkání se konalo v klášteře v Niederaltaich, NSR.)
- 1971 „...a přítomnost Ducha svatého“ (2K 13,13)
...and the communion of the Holy Spirit / ...et la communion du Saint-Esprit
(Přípravné setkání se konalo v Bari, Itálie.)
- 1972 „Nové přikázání vám dávám“ (J 13,34)
I give you a new commandment / Je vous donne un commandement nouveau
(Přípravné setkání se konalo v Ženevě, Švýcarsko.)
- 1973 „Pane, nauč nás modlit se“ (L 11,1)
Lord, teach us to pray / Seigneur, apprends-nous à prier
(Přípravné setkání se konalo v opatství Montserrat, Španělsko.)
- 1974 „Každý jazyk aby vyznával: Ježíš Kristus je Pán“ (Fp 2,1-13)
That every tongue confess: Jesus Christ is Lord /
Que tous confessent : Jésus-Christ est Seigneur
(Přípravné setkání se konalo v Ženevě, Švýcarsko.)

(V dubnu 1974 byl členským církvím a jiným zainteresovaným stranám zaslán dopis ohledně ustanovení místních skupin, které by se zapojily do přípravy brožury k Týdnu modliteb za jednotu křesťanů. Jako první se tohoto záměru ujala australská skupina, která shromáždila přípravný materiál pro týden modliteb v roce 1975.)

- 1975 „Boží záměr: vše v Kristu“ (Ef 1,3-10)
God's purpose: all things in Christ /
La volonté du Père : Tout réunir sous un seul chef, le Christ
(Materiál od australské skupiny. Přípravné setkání se konalo v Ženevě, Švýcarsko.)
- 1976 „Jsme povoláni stát se tím, čím jsme“ (1J 3,2)
We shall be like him or, Called to become what we are /
Appelés a devenir ce que nous sommes
(Materiál z Karibské konference církvi. Přípravné setkání se konalo v Římě, Itálie.)
- 1977 „Vytrváme spolu v naději“ (Ř 5,1-5)
Enduring together in hope / L'espérance ne déçoit pas
(Materiál z Libanonu, uprostřed občanské války.
Přípravné setkání se konalo v Ženevě, Švýcarsko.)

- 1978 „Nejste již cizinci“ (Ef 2,13-22)
 No longer strangers / Vous n'êtes plus des étrangers
 (Materiál od ekumenického týmu v Manchestru, Anglie.)
- 1979 „Každý at' slouží druhým k oslavě Boží“ (1P 4,7-11)
 Serve one another to the glory of God /
 Soyez au service les uns des autres pour la gloire de Dieu
 (Materiál z Argentiny. Přípravné setkání se konalo v Ženevě, Švýcarsko.)
- 1980 „Přijď tvé království“ (Mt 6,10)
 Your kingdom come / Que ton règne vienne!
 (Materiál od ekumenické skupiny z Berlína, NDR.
 Přípravné setkání se konalo v Miláně, Itálie.)
- 1981 „Tentýž duch – rozdílná obdarování – jedno tělo“ (1K 12,3b-13)
 One Spirit – many gifts – one body / Un seul esprit – des dons divers – un seul corps
 (Materiál od Graymoor Fathers, USA. Přípravné setkání se konalo v Ženevě,
 Švýcarsko.)
- 1982 „Ať všichni najdou domov v tobě, Pane“ (Ž 84)
 May all find their home in you, o Lord /
 Que tous trouvent leur demeure en Toi, Seigneur
 (Materiál z Keni. Přípravné setkání se konalo v Miláně, Itálie.)
- 1983 „Ježíš Kristus – život světa“ (1J 1,1-4)
 Jesus Christ – the Life of the World / Jesus Christ – La Vie du Monde
 (Materiál od ekumenické skupiny v Irsku. Přípravné setkání se konalo v Céligny
 [Bossey], Švýcarsko.)
- 1984 „Povolání být jedno skrze kříž našeho Pána“ (1K 2,2; Ko 1,20)
 Called to be one through the cross of our Lord /
 Appelés à l'unité par la croix de notre Seigneur
 (Přípravné setkání se konalo v Benátkách, Itálie.)
- 1985 „Od smrti k životu s Kristem“ (Ef 2,4-7)
 From death to life with Christ / De la mort à la vie avec le Christ
 (Materiál z Jamajky. Přípravné setkání se konalo v Grandchamp, Švýcarsko.)
- 1986 „Budete mi svědky“ (Sk 1,6-8)
 You shall be my witnesses / Vous serez mes témoins
 (Materiál z Jugoslávie [Slovinsko]. Přípravné setkání se konalo v Jugoslávii.)
- 1987 „Sjednoceni v Kristu – nové stvoření“ (2K 5,17-6,4a)
 United in Christ – a New Creation / Unis dans le Christ – une nouvelle création
 (Materiál z Anglie. Přípravné setkání se konalo v Taizé, Francie.)

- 1988 „Láska Boží zahání strach“ (1J 4,18)
The love of God casts out fear / L'Amour de Dieu bannit la crainte
(Materiál z Itálie. Přípravné setkání se konalo v Pinerolo, Itálie.)
- 1989 „Vytváření společenství: jedno tělo v Kristu“ (Ř 12,5-6a)
Building community: one body in Christ /
Bâtir la communauté : un seul corps en Christ
(Materiál z Kanady. Přípravné setkání se konalo ve Whaley Bridge, Anglie.)
- 1990 „Aby všichni byli jedno... aby svět uvěřil“ (J 17)
That they all may be one... That the world may believe /
Que tous soient un... Afin que le monde croie
(Materiál ze Španělska. Přípravné setkání se konalo v Madridu, Španělsko.)
- 1991 „Chvalte Hospodina, všechny národy!“ (Ž 117; Ř 15,5-13)
Praise the Lord, all you nations! / Nations, louez toutes le Seigneur
(Materiál z Německa. Přípravné setkání se konalo v Rotenburg an der Fulda, NSR.)
- 1992 „Jděte... já jsem s vámi“ (Mt 28,16-20)
I am with you always... Go, therefore / Je suis avec vous... allez donc
(Materiál z Belgie. Přípravné setkání se konalo v Bruggách, Belgie.)
- 1993 „Nesme ovoce Ducha pro jednotu křesťanů“ (Ga 5,22-23)
Bearing the fruit of the Spirit for Christian unity /
Pour l'unité : laisser mûrir en nous les fruits de l'Esprit
(Materiál ze Zairu. Přípravné setkání se konalo v Curychu, Švýcarsko.)
- 1994 „Rodina Boží: povoláná, aby byla jedné mysli a jednoho srdce“ (Sk 4,23-37)
The household of God: called to be one in heart and mind /
La maison de Dieu : Appelés à être un dans le coeur et dans l'esprit
(Materiál z Irska. Přípravné setkání se konalo v Dublinu, Irsko.)
- 1995 „Koinónia: společenství v Bohu a mezi sebou“ (J 15,1-17)
Koinonia: communion in God and with one another /
La koinonia : communion en Dieu et les uns avec les autres
(Přípravné setkání se konalo v Bristolu, Anglie.)
- 1996 „Hle, stojím přede dveřmi a tluču“ (Zj 3,14-22)
Behold, I stand at the door and knock / Je me tiens à la porte et je frappe
(Materiál z Portugalska. Přípravné setkání se konalo v Lisabonu, Portugalsko.)
- 1997 „Na místě Kristově vás prosíme: dejte se smířit s Bohem“ (2K 5,20)
We entreat you on behalf of Christ, be reconciled to God /
Au nom du Christ, laissez-vous réconcilier avec Dieu
(Materiál ze Skandinávie. Přípravné setkání se konalo ve Stockholmu, Švédsko.)

- 1998 „Duch přichází na pomoc naší slabosti“ (Ř 8,14-27)
 The Spirit helps us in our weakness / L'Esprit aussi vient en aide à notre faiblesse
 (Materiál z Francie. Přípravné setkání se konalo v Paříži, Francie.)
- 1999 „Bůh bude přebývat mezi nimi a oni budou jeho lid“ (Zj 21,1-7)
 He will dwell with them as their God, they will be his peoples /
 Dieu demeurera avec eux. Ils seront ses peuples et lui sera le Dieu qui est avec eux
 (Materiál z Malajsie. Přípravné setkání se konalo v klášteře v Bose, Itálie.)
- 2000 „Pochválen buď Bůh... který nás v Kristu obdařil
 vším duchovním požehnáním“ (Ef 1,3-14)
 Blessed be God who has blessed us in Christ /
 Béni soit Dieu, qui nous a bénis en Christ
 (Materiál z Blízkého východu. Přípravné setkání se konalo v La Verně, Itálie.)
- 2001 „Já jsem ta cesta, pravda i život“ (J 14,1-6)
 I am the Way, and the Truth, and the Life / Je suis le chemin, et la vérité et la vie
 (Materiál z Rumunska. Přípravné setkání se konalo ve Vulcanu, Rumunsko.)
- 2002 „U tebe je pramen žití“ (Ž 36,6-10)
 For with you is the fountain of life / Car chez toi est la fontaine de la vie
 (Materiál CCEE a CEC. Přípravné setkání se konalo v Ottmaringu, NSR.)
- 2003 „Tento poklad máme však v hliněných nádobách“ (2K 4,4-18)
 We have this treasure in clay jars / Car nous avons ce trésor dans des vases d'argile
 (Materiál církvi v Argentíně. Přípravné setkání se konalo v Los Rubios, Španělsko.)
- 2004 „Svůj pokoj vám dávám“ (J 14,23-31)
 My peace I give to you / Je vous donne ma paix
 (Materiál z Aleppa v Sýrii. Přípravné setkání se konalo v Palermu, Sicílie.)
- 2005 „Kristus – jediný základ církve“ (1K 3,1-23)
 Christ, the one foundation of the church / Le Christ, unique fondement de l'Eglise
 (Materiál ze Slovenska. Přípravné setkání se konalo v Piešťanech, Slovensko.)
- 2006 „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém,
 tam jsem já uprostřed nich“ (Mt 18,20)
 Where two or three are gathered in my name, there I am among them /
 Là où deux ou trois se trouvent réunis en mon nom, je suis au milieu d'eux
 (Materiál z Irska. Přípravné setkání se konalo v Prosperous, hrabství Kildare, Irsko.)
- 2007 „I hluchým dává sluch a němým řeč“ (Mk 7,31-37)
 He even makes the deaf to hear and the mute to speak /
 Il fait entendre les sourds et parler les mute
 (Materiál z Jižní Afriky. Přípravné setkání se konalo ve Faverges, Francie.)

- 2008 „V modlitbách neustávejte“ (1Te 5,12a.13b-18)
Pray without ceasing / Priez sans cesse
(Materiál z USA. Přípravné setkání se konalo v Graymooru, Garrison, USA.)
- 2009 „Budou v tvé ruce jedním celkem“ (Ez 37,15-28)
That they may become one in your hand / Ils seront unis dans ta main
(Materiál z Koreje. Přípravné setkání se konalo v Marseilles, Francie.)
- 2010 „Vy jste toho svědky“ (L 24,48)
You are witnesses of these things / ...de tout cela, c'est vous qui êtes les témoins
(Materiál ze Skotska. Přípravné setkání se konalo v Glasgow, Skotsko.)
- 2011 „Sjednocení v učení apoštolů, společenství, lámání chleba a modlitbě“
(srov. Sk 2,42)
One in the apostles' teaching, fellowship, breaking of bread and prayer /
Unis dans l'enseignement des apôtres, la communion fraternelle,
la fraction du pain et la prière
(Materiál z Jeruzaléma. Přípravné setkání se konalo v Saydnaya, Sýrie.)
- 2012 „Všichni budeme proměněni skrze vítězství našeho Pána Ježíše Krista“
(srov. 1K 15,51-58)
We will all be changed by the victory of our Lord Jesus Christ /
Tous, nous serons transformés par la victoire de notre Seigneur Jésus-Christ
(Materiál z Polska. Přípravné setkání se konalo ve Varšavě, Polsko.)
- 2013 „Co od nás Hospodin žádá?“ (srov. Mi 6,6-8)
What does God require of us? / Que nous demande le Seigneur?
(Materiál z Indie. Přípravné setkání se konalo v Bengalúru, Indie.)
- 2014 „Je snad Kristus rozdělen?“ (1K 1,1-17)
Has Christ been divided? / Le Christ est-il divisé?
(Materiál z Kanady. Přípravné setkání se konalo v Montrealu, Kanada.)
- 2015 „Ježíš jí řekne: ‚Dej mi napít!‘“ (J 4,7)
Jesus said to her: Give me to drink / Jésus lui dit : Donne-moi à boire
(Materiál z Brazílie. Přípravné setkání se konalo v São Paulu, Brazílie.)

Několik klíčových dat z historie Týdne modliteb za jednotu křesťanů

- asi 1740 Ve Skotsku se objevují stoupenci letničního hnutí napojení na Severní Ameriku. Jejich obnovné snahy zahrnovaly společné modlitby všech církví za sebe navzájem.
- 1820 Rev. James Haldane Stewart uveřejňuje „Náměty ke všeobecnému společenství křesťanů pro vylití Ducha“.
- 1840 Rev. Ignatius Spencer, konvertita k Římskokatolické církvi, navrhuje vytvoření „Společenství modlitby za jednotu“.
- 1867 První Lambethská konference biskupů Anglikánské církve podtrhuje v preambuli svého prohlášení důležitost modlitby za jednotu.
- 1894 Papež Lev XIII. podporuje zavedení Oktávu modliteb za jednotu v období Letnic.
- 1908 Na popud Rev. Paula Wattsona je zaveden „Oktáv jednoty církví“.
- 1926 Hnutí Víra a řád začíná vydávat „Podněty k oktávu modliteb za jednotu křesťanů“.
- 1935 Abbé Paul Couturier z Francie doporučuje zavedení „Všeobecného týdne modliteb za jednotu křesťanů“ na obecném základě modliteb za „jednotu, kterou chce Kristus, dosaženou tak, jak on chce“.
- 1958 „Unité Chrétienne“ z Lyonu ve Francii a Komise pro víru a řád Světové rady církví začínají spolupracovat na přípravě materiálu pro týden modliteb.
- 1964 Papež Pavel VI. a patriarcha Athenagoras I. se v Jeruzalémě společně modlí Ježíšovu modlitbu „Aby všichni byli jedno“ (J 17).
- 1964 Dekret II. vatikánského koncilu o ekumenismu zdůrazňuje, že modlitba je duší ekumenického hnutí, a vyslovuje se pro slavení týdne modliteb.
- 1966 Komise pro víru a řád Světové rady církví a Sekretariát pro podporu jednoty křesťanů (později přejmenovaný na Papežskou radu pro jednotu křesťanů) začínají s oficiální přípravou textu pro každoroční týden modliteb.
- 1968 První oficiální použití materiálu týdne modliteb připraveného Komisí pro víru a řád a Sekretariátem pro podporu jednoty křesťanů (nyní přejmenovaným na Papežskou radu pro jednotu křesťanů).
- 1975 Poprvé je pro týden modliteb použit jako základní text materiál připravený místní ekumenickou skupinou. Tento první text vytvořila skupina z Austrálie.
- 1988 Texty týdne modliteb jsou použity při inaugurační bohoslužbě Křesťanské federace Malajsie, která sdružuje hlavní křesťanské církve v zemi.
- 1994 Text pro rok 1996 připraven ve spolupráci s YMCA a YWCA.
- 2004 Je dosaženo dohody, že Komise pro víru a řád a Papežská rada pro jednotu křesťanů budou texty pro týden modliteb vydávat a rozšiřovat ve stejném formátu.

2008 Oslava stého výročí Týdne modliteb za jednotu křesťanů –Oktáv jednoty církve, který mu předcházel, se prvně slavil roku 1908.